

СТАНОВИЩЕ

За докторска дисертация на Биляна Йорданова Попова

На тема: „Knowledge as a Path towards Human Perfection in Al Farabi's Philosophy“ („Знанието като път към човешкото съвършенство във философията на Ал Фараби“), представена за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.3. „Философия (Философия с преподаване на английски език)“

От: доц. д-р Тодор Тодоров, катедра „История на философията“, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Докторантката Биляна Попова има завършена бакалавърска степен по Арабистика в СУ „Св. Климент Охридски“ и магистърска степен по Американистика и Британистика, на английски език, в Нов български университет. Работила е като преподавател в интернационалния колеж Ал Хауаризми в Абу Даби, Обединени арабски емирства, преподавала е също в университета Бурайми и колеж Маскат в Оман, а към момента е преподавател по академични умения на английски език в университета Ал Ахауейн в Ифран, Мароко. Академичната ѝ подготовка, както и опитът, придобит през годините работа в страни от арабския свят, ѝ дават широки възможности за изследователска работа и добро разбиране на културно-историческите особености на арабо-мюсюлманската цивилизация. Отличното владение на арабски език и способността да работи с оригинални текстове на класически и модерен арабски, дават сериозни и редки преимущества на докторантката. Представената тук дисертация е доказателство за това и дава основание на изследването да се гледа като на задълбочен експертен анализ,

включващ иновативен инструментариум, върху сложни и противоречиви исторически, политически и философски съдържания.

Темата на дисертационния труд, въпреки класически поставеното заглавие, не е традиционно историко-философско изложение на епистемологията и антропологията на Втория учител, както става известен ал-Фараби. Интересното и оригиналното в тази разработка е именно отиването отвъд добре познатото учение за знанието, интелекта и човешкото щастие. Или по-скоро представянето на тази проблематика в един по-широк и сложен контекст, като резултат от културно-исторически кризи и противопоставяния. Философията на ал-Фараби, в нейната цялостна рамка, е представена като политически проект и своеобразен отговор на т.нар. „епистемологична криза“ в арабския халифат от онова време. Авторката посочва спецификите на тази криза и нейните различни измерения, засягащи директно властовите структури и отношения в средновековния ислямски свят. Липсата на институционализиран авторитет, легитимиращ определен тип знание, довежда до сблъсъка на различни модели и доктрини, които претендират да изграждат мисленето и културно-политическите реалии на средновековния ислям. Тук Биляна Попова предприема и най-рисковия и труден ход в едно такова изследване – въвеждането на дискурсивния анализ и генеалогията на Мишел Фуко в методологията на работата си. Като неин научен ръководител, имах опасения дали това ще сработи и дали ще бъде адекватно приложено към материята на изследването, тъй като изисква изключително добро познаване и ориентация в културните и исторически обстоятелства на времето, а освен това рискува известно разбягване от тематичния център. От позицията на вече завършената дисертация, бих казал, че вероятно това се оказва и най-сполучливият ѝ ход, който придава новаторство и една по-различна интерпретация на иначе добре позната и разработвана в научната литература тема.

Струва ми се, че авторката е отговорила на ключовите в това отношение въпроси – как се конструира такъв философски дискурс, какви са опитите за неговата легитимация и в крайна сметка защо той не успява в исторически план. За целта е направено задълбочено представяне и анализ, както на философската проблематика при ал-Фараби и съдържателните вектори, които я изграждат като проект, така и на политическия и исторически фон, на който се случва това изграждане.

Текстът на дисертацията тръгва от тезата за ситуация на епистемологична и легитимационна криза в Абасидския халифат - теза, която е внимателно разработена и защитена и дава основание на докторантката да представи по-нататък учението на ал-Фараби като един политико-философски проект. Това, от друга страна, се обвързва и с разглеждането на основните дискурси и техники за произвеждане на истина (truth-telling techniques) в социалния и интелектуален свят на Абасидския халифат. Така поставената рамка позволява въвеждането на централни за дисертацията теми във философията на Втория учител, именно темите за знанието и съвършенството, респективно щастието/блаженството, постижими през възходването на интелекта и неговото приобщаване към десетия, активен интелект и довежда траекторията на изследването до всички онтологични, етични и политически последствия, които това учение води след себе си.

Считам, че основните тези са добре аргументирани и подкрепени от първични и вторични извори, като центърът, около който изследването гравитира, е осмислянето на особената роля и значение, които ал-Фараби, а и цялата философска традиция в ислямския свят, има с оглед на дискурсивните и властови оси, които изграждат интелектуалния ѝ и духовен климат.

Убеден съм, че задачите на дисертационния труд са изпълнени, работата е построена добре композиционно, съдържателно и методологически. Текстът е

написан на отличен английски език, на читателя са предложени също два индекса с основни понятия, автори и заглавия, като е дадена тяхната английска транскрипция, превод и изписването им на арабски език.

Имайки предвид всички изброени достойнства на предложениия труд, както и усилията и задълбочения интерес на докторантката, а също и впечатленията, които получих от съвместната ни работа, препоръчвам на уважаемите колеги от научното жури да присъдят на Биляна Попова образователната и научна степен „доктор“.

София, 10.02.2019

доц. д-р Тодор Тодоров